

Modernitet – Modernisme intro (Sammendrag av Pierre Matte)

Med **MODERNITETEN** mener vi de kulturelle, filosofiske, politiske, økonomiske og vitenskapelige endringene som startet i Europa i Renessansen og som fortsatte gjennom Opplysningstiden og den Industrielle revolusjon.

Med **MODERNISMEN** forstår vi de kunstneriske retningene innen billedkunst, musikk, scenekunst, litteratur, film, design og arkitektur som oppstod rundt 1890-1900 og som søkte å gi uttrykk for disse samfunnsendringene.

Fra **renessansen**; mennesket som individ får økt betydning. Den religiøse forståelsen av menneskets liv og mening blir gradvis svekket, og erstattes av et verdensbilde basert på menneskets behov og et vitenskapelig blikk på verden. Kunsten blir verdsliggjort; oppdragsgiver er ikke lenger kun kirken, men sekulære myndighetspersoner og velstående borgere fra øvre samfunnslag; kunsten avbilder menneskets verden. Utvikling av naturvitenskapene og troen på menneskets fornuft bidrar til et endret verdensbilde: **Opplysningstidens** (1700-tallet) tro på at rasjonalitet og opplysning kan gi innsikt i absolutte sannheter. De begynnende ideer om demokrati og universelle frihetsidealene.

En lineær historieforståelse etableres; historien er i utvikling framover – der mennesket tilegner seg stadig mer kunnskap og forståelse. Den tyske filosofen Hegel (1770-1831); Verdenshistorien utvikles framover av kamp og samspill mellom motsetninger; dialektikk. Troen på absolutt fornuft og vitenskap; **Positivismen** som filosofi; kun kunnskap er gyldig som er oppdaget gjennom rasjonalitet og observasjon. Metafysikken blir forlatt.

Romantikkens (ca 1830--) vekt på det enestående begavede **GENIET** som etablerer sine egne regler for kvalitet, og som skuer sannheter vanlige mennesker ikke kan innse. Kunsten blir et produkt skapt av usedvanlige mennesker. Kunstneren en outsider der følelser, og den subjektive visjonen og inspirasjonen står i fokus.

Den industrielle revolusjon fra ca 1750; en begynnende framskrittstro. Maskiner gir økt produksjon som igjen gir økt befolkning og dermed økte behov og mer arbeidskraft. Dette gir også stor arbeidsløshet på landsbygda og derfor fraflytting; fattige bønder flytter til de voksende storbyer på jakt etter arbeid i fabrikker: Dette innebærer økt fattigdom, sosial nød og økte klasseskiller. Byene preges forslumming, sykdom, fattigdom og epidemier. Stigende sosial misnøye og begynnende klassekamp inspirert av tekstene til Proudhon (sosialisme), Bakunin (anarkisme) og Marx (kommunisme).

Med industrien dannes også en middelklasse med overskudd av tid, økonomi og kunnskap til å interessere seg for kunst. Denne samfunnsklassen - borgerskapet - blir også den nye kunstens publikum og støttespillere.

Koloniene; erobringer av land utenfor Europa er motivert av jakt på billige råvarer, billig arbeidskraft og et større marked. Nasjonalismen fører til økt rivalisering og fiendskap innad i Europa. Kamp om de prestisjefylte koloniene. Kunst og kunsthåndverk fra kolonier utfordrer europeisk estetikk.

Verdensutstillingene skal vise de ledende nasjonenes styrke og rikdom.

London; 1851. Crystal palace. England viste fram maskiner, råvarer, og kunsthåndverk fra britiske kolonier.

Paris; 1889; Eiffeltårnet. Paris blir modernismens hovedstad. La ville lumière -den lysende byen. Maskiner, teknologi og vitenskapelige oppfinnelser.

Verdensutstillingen i Paris1900 filmes av Edison & co.

Nye oppfinnelser; bilen, flyet, kameraet, filmen, fonografen, lyspæren, radioen, telegrafene, rakettmotoren, røntgen, kvantefysikken, molekylæren og kjemien, psykologien, antropologi, moderne medisin og vaksiner etc

Et tid preget av **økt hastighet, fart og dynamikk**. Stor tro på vitenskap og teknologi. Det moderne mennesket som produkt av storbyen, det urbane, og framtidsoptimisme. Samtidig en begynnende **kvinnkamp for stemmerett** og økonomisk uavhengighet.

Men samfunnsforandringene medførte også fremmedgjøring, uro og usikkerhet. De gamle samfunns og familie-strukturene blir utfordret og går i oppløsning; Framtidsoptimismen ble utfordret av nostalgi og en lengsel tilbake til fortiden.

Viktige tenkere;

Charles Darwin; Artenes opprinnelse og utviklingslæren.

Albert Einstein; Relativitets-teorien; kaster omkull den gamle forståelsen av fysikkens verden og kosmos.

Karl Marx; Klassekamp og kommunismen.

Sigmund Freud; Om menneskets ubevisste sjelsliv, de undertrykte begjær og drifter. Forklarer menneskets irrasjonelle sider. Seksualdrift og dødsdrift som menneskets grunnleggende drifter. Møter stor motstand.

Friedrich Nietzsche; Gud er død. Mennesket kan frigjøre seg fra tradisjoner og overleverte forestillinger om menneskets plass i verden, en frigjøring fra den tradisjonelle moral og etikk. Menneskets FRIHET og mulighet til å velge sin egen sjebne er sentralt.

Henry Bergson angriper teknologioptimismen og troen på rasjonaliteten, er kritisk til det positivistiske verdensbilde; dersom vi fjerner metafysikken står mennesket i fare for å bli betraktet som en maskin, og vil dermed miste sin frihet og egenverd. Bergson forsvarer den frie vilje og beskriver TIDEN som en dynamisk og subjektiv erfaring.

Teosofien; læren om mennesket som åndsvesen; en syntese av mystikken innen kristendom, islam og buddhisme; ledet av Helena Petrovna Blavatsky; ble et alternativ til framtidsoptimismen og vitenskapssynet. Rudolf Steiner var påvirket av teosofien.

Årene 1880 -1930; de største kulturelle eksperimentene i verdenshistorien. Modernismen oppstod i Europas storbyer, men var inspirert og påvirket av kulturelle impulser utenfor Europa; Afrika, Asia (Kina og Japan) og den arabiske verden. Modernismen sprer seg etterhvert til store byer utenfor Europa, slik at modernismen endres avhengig av sted og tid. Feks i Mexico som utvikler en egen modernisme der europeisk modernisme blandes med indianske tradisjoner og tar preg av den lokale politiske og kulturelle historien.

AVANTGARDEN fra 1890 og fram; idealisme og optimisme; troen på mulighetene i utforsket område innen kunsten; Ved å endre språket (innen de ulike kunstartene), kan man endre menneskets tanker, dermed endre handlingene, og omsider verden. Stor tro på kunstens betydning. En kulturell elite som skulle ligge i forkant av utviklingen. En avantgarde ofte i opposisjon til publikums smak og der provokasjonen er et viktig virkemiddel.

Impresjonismen i Paris fra ca 1870;

Forutsetning; landskapsmaleriet under første halvdel av 1800-tallet . Paris i 1870-åra; En ny ånd i kulturlivet. Ønske om å male det moderne liv; La Vie Moderne. Første kunstnere som bevisst ville male det moderne (urbane) liv, ikke de gamle myter og historier.

Basert på Optiske undersøkelser av sansene og lyset; Gjengi sanseinntrykket umiddelbart. de rent visuelle sansninger; virkeligheten/verden er et optisk fenomen. Helheten blir uskarp, flyktig. Vitenskapelige teorier om lysets sammenheng med fargene; farger som gir følelsen av sollys. Derfor male utendørs. **Fotografiets** snapshots påvirker maleriens komposisjon; Tilfeldige beskjæringer.

Edouard Manet (1832-83), Edgar Degas(1834-1917); Claude Monet (1840-1926), Pierre August Renoir(1841-1919), Camillo Pissaro(1830-1903), Berthe Morisot (1841-1895), Alfred Sisley (1833-1899); Mary Cassatt (1844-1926)